

LISTEK.

Švarc — Nacl.

(Spisal Januš Golec).

(Dalje.)

Tako v polspanju je že kramljal z Mico, ko ga je nekaj zaskrbelo na dlani. Zamahnil je z rokami in zadel ob dimnik. Sumljanje se je na novo začelo, seveda Nacl ni vedel o tem, ker se je gugal v polsnu, ko tudi tanka ušesa varajo. Resnica pa je, da se ni mudil dolgo v sanjah pri Mici; nekaj mu je pribledelo na spodnjo ustnico in ga tako silno pičilo, da je skočil pokoncu kakor preplašen jelen. Kedo bi popisal bolečine na tako občutljivem delu kakor je ustnica? Nacl pa je povrh še dobro videl, da ga je poljubil sam ta hudi. Lasje so se mu postavili pokoncu in v groznem strahu jo je hotel potegniti; rajši v gozil med copernice, ki ga vsaj poljubljale niso. Bogu bodi potoženo, da je Nace v naglici pozabil, da so njegove hlače brez zatege. Že pri drugem koraku so se mu zapletle, opotekel se je in padel skozi luknjo v mlin. Prileten je z glavo ravno ob vreteno in obležal nezavesten. Kako dolgo je vstrajal v tem stanju, ko ni občutil ne strahu ne bolečine, domnute natanko ni značil; pa sonce se je že peljalo proti sredini, ko je odprl oči.

Dobro uro je trpelo, predno se je domislil Mice, lutriš-križa, copernic in samega peklenščeka. Ustnica mu je visela navzdol kot cementni žakelj, še govoriti ni mogel sam s seboj. Odpahnil je duri in se zmotal na plano. Mraziti ga je začelo v kljub poldanski vročini, ustnica ga je pekla in bolela ga je glava. Ni krenil proti Marenbergu, da bi se lutriš podkrižal, ampak proti domu; trdno prepričan, da ima greh na vesti, ki mu ga še g. fajmošter ne bo mogel odvezati. Potri je bil na telesu, a še bolj na duši, ko je plezal v hrib in se spuščal navzdol proti domu. K sreči ni srečal nikogar. Veliko je mislil na tem povratku, še več pa obetal za prihodnost, hoteč oprati svojo fantovsko čast.

Vrnivšemu se Naclu je postalo silno hudo, vročica ga je kuhala in jezik mu je bil zavezan. Mica ga je začudena pogledovala in odpirala usta na stžaj. Nacl pa ni spravil niti enega glasu iz sebe, le o ba kazalec je nastavljal na čelo in pomigal z njima; dovolj za Mico, vedela je, da se je boril z enim iz pekla. Tri dni je kvasil Nacl zmedene reči, kričal inupil je po žegnani vodi. Mica je bila v strahu, kaj če ga je hudoba obsedla? Še-le četrty dan se mu je zavrtelo v glavi toliko na pravo, da je razložil Mici, kako in kaj je bilo z lutriš-poročo. Tudi Mico je grizla vest, pa vsaj lutriš-križa ni imela na duši kot Nacl. Ko je že Tumpl stal na nogah, ga je izvoljenka nekega dne prijazno nagovorila: „Nacl moj, strašen greh imaš na vesti. Ne bo sreče pri bajti, dokler se ga ne iznebiš. Jaz sem še služila za dekle v Marenbergu, pa je Vrdeletov Lipl napravil ravno tak križ kot ti, pa še sami tehtant mu ga niso mogli zbrisati; v Marpruk k misijonarjem je moral.“

„Pa saj se jaz še nisem podkrižal“, se je zagovaljal Nacl, „samo namenjen sem bil.“

„Nič“, je vstrajala Mica na ostrejšem stališču, „kaj ne veš, da je za zlođeja sklep toliko kakor dejanje.“

Tumpl je pokimal; vendar — v Marpruk — v Ribnici, preko Drave je bil že kot fantek z očetom, pa v Marpruk je gotovo še dalje. Konec dolgega kvantanja je bil sklep: Nacl mora slej ko prej v Marpruk po odvezo, ko se pa vrne, pa bo stopila Mica k domačemu gospodu in izprosila, da ju zvežejo po stari navadi.

Iz celega sveta.

Angleško vojno zrakoplovstvo. Kakor je izjavil angleški vojni minister, imajo Angleži sedaj štiri zračne čete s 128 izobraženimi letalci. V letih 1913 in 1914 se priklapi tem štirim četam še 5. in 6. voj. Moštvo se pomnoži za stalno na 1000 oseb; težava je le dobiti izurjene mehanike. Število zrakoplovov se mora vendar še znatno pomnožiti, posebno je treba gledati na domače izdelke. Za potrebne priprave je dovolila vlada 501.000 funtov sterlingov.

Kako nastane iz drevesa časopis. Neke ravnatelj papirnice je napravil zanimiv poskus, v katerem času bi bilo mogoče napraviti iz debla časopis. Zjutraj ob 7. uri 35 minut je dal posekati 3 drevesa. Lubje so debelom vzeli in les pripeljali v tovarno. Les so izpremenili v papirno maso do 9. ure 34 minut. Takrat je bila papirna pola gotova. Z avtomobilom so prepeljali papir v tiskarno. In ob 11. uri zjutraj so ljudje že na tistem papirju brali najnovejše novice. Torej je bilo treba le 3 ure in 5 minut, da se je časopis napravil iz tvarine dreves, na katerih vejan so zjutraj še ptički prepevali. Svet res hitro napreduje.

Odlikovani francoski redovniki in redovnice. Francoški uradni list je nedavno priobčil imena onih oseb, katerim je bil za posebne zasluge podeljen križ častne legije. Med odlikovanci sta tudi misijonarja Lobry in msgr. Budes de Guebriand, ki deluje na Kitajskem kot apostolski vikar v Tien-Cangu. Med velikim številom odlikovanih bolniških strežnic je 80% katoliških redovnic, ki jim je republikanska vlada priznala to visoko odlikovanje za njih požrtvovalno delo na polju krščanske ljubezni. To so tiste usmiljene sestre, ki jih drugače republikanska vlada izganja iz domovine.

IV.

Nek torek že bolj hladnega jesenskega tedna je bilo, ko je izlekkel Švarc-Nacl izpod zapečka usnjato obuvale, da bi se obul za Marpruk. Pomagala mu je pri napravljanju tančkovidna Mica, ki mu je tu pa tam kaj nategnila, pa tudi zavezala bolj na kratko, kjer se jej je zdelo predolgo. Nacl je bil napravljen. Otipal se je še enkrat, ali ima vse. Pipa je bila na pravem mestu, mehur za pasom, treba je bilo še denar zavezati. Mica mu je povedala, da ima vsega skupaj 3 rajnš, 6 grošev in 1 krajcar, za pakl užgalice, pa tistih z rudečo kapico, ki se po hlačah užgejo. Nacl pa ni spravil denarja v žep, ampak v mošnjček, ga dobro zažrgnil, pa ga spravil prav na golo kožo, da bi takoj začutil tatinsko roko. Potlačil je še v žep vogel kruha in 5 glav česna. Postavil se je bil z leskovko, ki jo je držal malo nad sredino in še enkrat tuhtal, kaj bi bil pozabil. Vest mu je pravila, da še ne česa pogrša. Vse je bilo v redu, še rožnkranec je imel, le na zaobljubljeno žegnano vodo je bil pozabil; Bog ve, če je ne bo rabil na tako dolgem potovanju? S precejšnjo stekleničico blagoslovljene vode oborožen, je pa tudi Nacl sam menil, da je pripravljen za na pot. Poslavljal pa se naša zaljubljenca nista po gosposki šegi, ampak Nace je stisnil Mici roko z naročilom: „Dobro varuj, da mi bajte ne skuriš!“

Mica pa ga je odpustila z besedami: „Da ne boš pozabil tiste karte kupiti.“

Tako, sedaj pa jo je Nacl kresal po grabi proti Breznu. Na tem potovanju se mu je prigodilo kaj za papir vrednega le, da ko je stopil s kolovoza na cesto, se je tako nesrečno izpodtaknil, da je padel in se mu je blagoslovljena voda razlila po žepu. Že je imel prav nedolžno kletvico na jeziku, pa jo je kot spokornik požrl pravočasno. Skrbelo pa ga je le nekoliko, ker je bil ob vodo, vendar se je potolažil z zavestjo: da ima žegnan žep, če že ne kar cele suknje. Iztaknil je tudi po večkratnem baranju broč preko Drave. Dolgo je tudi tuhtal, stoječ ob bregu reke: bi li bilo varno, zaupati življenje in grešno dušo tej malenkostni škatli. Pa premagal je take pomisleke, ker v škornjih z leskovko pač še Nacl ni mogel čez Dravo, mosta pa tedaj še ni bilo.

„Helo—hej“, je zaklical; zarožljala je veriga, čoln se je približal kraju in Nacl je vstopil. Petkrat gotovo, če ne večkrat, je zabijeval brodarju, predno sta odrinila od brega: „Stric, skrbno vozite, da se ne prekučeva“. Srečno sta se pripeljala na drugo stran. Nacl je pospravil svoje ude iz čolna in se hotel posloviti z: „Bog povrni, stric, dobro vozite“.

Dedec pa ga je prijel in kričal: „Plačaj, misliš, da bom takega kozla zastoj vozil!“

Tumpl ga je začudeno pogledal in ga potrkal po rami, rekoč: „Veste, že Spehov Izidor me je na garah peljal od Pamkraca pa do Bastla za božji lon, pa bi me Vi ta laketi pota ne? No, no, da ne boste tako srborito gledali in ker res ni varno voziti, tule imate eno glavo česnja; le pojejte, Vas ne bodo nikoli zobje boleli, kot mene ne.“

Brodar je vzel česenj, pa ga je z vso silo zaluzl Naclu v obraz. Po pravici povedano, take predrznosti Tumpl že dolgo ni doživel; pa je tudi vzdignil leskovko in neusmiljeno bi se bila zavrnila na predrznost, da se ni umaknil dovolj urno.

Nacl pa je pobral česenj in zagrozil brodarju: „Sirotka ti bledušasta, bi ga še rad, pa ti ga nikdo ne bo ponudil.“ Celo pot do postaje je godel in sam sebi tožil o sedanjih nevhaležnosti sveta. Vlak je že naš Nacl večkrat videl, pa vozil se v tem brkalu še nikdar ni. Bog si ve, kje in kako bi si bil kupoval tisto karto, da jo ni vrezal za ono babnico, ki je nelsa jajca v Maribor. Po njenem vzgledu je tudi on zaklical skozi luknjico: „V Marpruk!“

Kako je nastal papirnat denar. Nekateri stari-noslovci so mnenja, da je prvotna domovina bankovca Kitajski. Stvar razlagajo tako-le: Kakih 100 let pred Kristusom je v kitajski cesarski blaginji zopet enkrat vladala praznота. Prvi minister je dobil težavni nalog, da praznoto zopet izpolni. Mož si je dolgo ubijal glavo, na kakšen način bi to napravil. Končno jo je pogodil. Izšel je cesarski ukaz, da se mora odsteti pri avdijencah, pri cesarju nositi obraz zakrit (le z zakritim obrazom se je smelo namreč stopiti pred veličanstva kitajskih vladarjev) edino-le z usnjem iz kože neke redke vrste belega jelena. Ti jeleni so bili izključno cesarjeva last ter se je moglo dotično usnje dobiti le od cesarjevih uradnikov. Razume se, da se je prodajalo usnje primerno drago; da bi se ne mogle vršiti take sleparije s ponaredbami, so usnjena zakrivala opremili z dvornim pečatom. Ti usnjeni kosi so bili v velikih časteh in kmalu so jih začeli rabiti za plačila. Iz tega se je kasneje razvil bankovec, ki je danes v rabi po vsem svetu.

Najboljši vremenski ključ. Dobili smo: Vreme lahko za celi mesec naprej določiš, ako veš, kedaj je 4. in 5. dan v mlaju. Kakor je namreč vreme na 4. in 5. dan v mlaju, tako bo vreme še do prihodnjega mlaja. Ako sta dneva lepa, bo vreme lepo, ako pa deževna, bo deževno vreme celi mesec. Ako pa je eden teh dveh lep, eden pa deževen, tedaj bo tudi do prihodnjega mlaja tako vreme, na pol lepo, na pol deževno. Včasih kaže za celi mesec lepo vreme, pa pride vendar tu pa tam nekaj deža, to pa samo za par ur in navadno kačar se luna spremeni: ob prvem ali zadnjem kraju, ob polni luni in mlaju, sicer pa je vedno lepo vreme, kakor kaže 4. in 5. dan v mlaju. Kateri pa je 4. in 5. dan v mlaju? Določi se tako-le: Imeti moraš pri roki koledar družbe sv. Mohorja,

Uradnik mu je odgovoril: „Eine Krone und sechzig Heller.“

Tumpl je nastavljal na odprtino levo, za glasove bolj občutljivo uho; pa „eine Krone“ je še razumel, „sechzig Heller“ pa mu ni hotelo v glavo.

„V groših mi povejte“, je zatrobil uradniku.

Ta si je pa dal dopovedati, ponovil „eine Krone“, in pokazal 6 prstov za groše.

„Eh, dragi gospod“, je godel Nacl, odpenjaje si suknjo, telovnik in srajco, da bi prišel do denarja. „Vejo kaj“, je še dočkal, „tak papir, ki so mi oni dali za 1 krono in 6 grošev, mi dajo naš fajmošter ob Veliki noči doma zastoj. Pokrižal sem se, pa sem ga dobil; samo papir je bil bel, pa tudi črno popisan, na tem pa je črno pisanje na rujavem papirju in nekoliko bolj trd je za v roko vzeti.“

Uradnik se je prisrčno smejal. Tumpl pa posteno plačal in se vsedel na klop, da bi počakal na vlak. Ni ga zamudil, ampak je še pravočasno stopil ravno za taisto babnico, ki je imela jajca v košu. V vozu pa se je vsedel nasproti nežni ženski stvarci z rešetom na glavi. Voz mu je dopadel, tudi toplota mu je prijala in želez si je, da bi se za 1 krono in 6 grošev prav dolgo vozil. Govoril ni z nikomur, ker je bable s košem prehitro izstopilo, tista gosposka ženska slabost pa se je prestavila v drug kot in ga srdito merila. Naclu je postalo dolgčas, pa tudi želodec se je oglasil. Izlekkel je česenj in kruh ter se kar cele pol ure krepil. Snedel je poldrugo glavo česna, precej kruha, vendar toliko ga je še ostalo, kakor je preračunal, da bo za 2 dni. Zaliti ni imel s čim, torej si je pomagal s pipico, ki jo je porinil v usta. Sedaj je pa začel pljuvati, da je kar ropotalo. Prišel je sprevoznik in mu preluknjal vozni listek; pa grdo se je obregnul nad njim, češ: pljuvati je prepovedano na tla, ampak se mora zanesti v kot v tisto okroglo skodelico. Tumpl se je zravnil po dolgoti in povedal temu gospodu, ki še dolge suknje ni imel, da še doma v cerkvi ga ni mežnar kregal, če je obesil kakega na zid, in še pürgermajster si doma vsikdar do dobrega osnaži grlo, predno začne preklicavati. Sprevoznik se je menda izpreobrnjen obrnil in pustil Nacla pri naravnih potrebah.

Dolgčasil se je naš potnik; vse si je bil že ogledal, kar mu je bilo novega v vozu, skozi okno pa ni gledal, ker se je vozil po taki grapi, kakoršna je tudi doma gledal leto in dan. Zdehati se mu je začelo in menil je, da bi ne bilo napačno, ko bi na gorkem malo zažremal. Razložil je ude po klopi in prav po domače zasmrčal. Bog ve, kaj se mu je vse sanjalo, ker je spal od Lembaha do Gradea. V Mariboru je dogotovil službo sprevoznik, ki ga je vzel na vlak, novodošli pa ga ni hotel buditi, misleč: Gotovo je kak nerodni koroški Jokl, ki se vozi v Gradee. Nekoliko pred Stajerskim glavnim mestom pa se je prebudil tudi Nacl in sam pri sebi menil: da je dobro spal in se tudi dosti vozil za 1 K in 6 grošev. Predno pa se je pripeljal na svoj, nekoliko zgrešeni cilj, je vstopil izprevoznik in zahteval taisti velikonočni listek. Tumpl ga je pokazal gospodu, ki pa je imel dolgo suknjo.

Pa šment, dedec je zarentačil nad njim v nemškem jeziku še bolj kot gospod fajmošter. Nacl pa se ni jezil, še vstal ni, ker gospoda ni razumel, pa tudi prav natanko ne slišal. Izprevoznik pa se ni mogel ločiti od njega in v Gradeu ga je prijel za roko ter ga popeljal pred drugega gospoda, ki je nosil črno, dolgo suknjo, bil obrit in tudi pod vratom je bil napravljen kot remšniški gospod. Prijaznemu sprevozniku pa bi bil Nacl gotovo podaril glavo česna, da ni prehitro odšel. Spokornik je menil, da stoji pred samim misijonarjem, snel je klobuk in mu začel na dolgo in široko praviti o copernicah, lutriš-križu in pek-lenskem poljubu.

(Dalje prihodnjik.)

tam najdeš dan in uro mlaja. Ako tega koledarja nimaš, kar daj se vpisati v družbo in ga boš dobil. Ko veš dan in uro mlaja, n. pr. 6. februarja 1913 ob 6. uri 22 minut zjutraj. Ko je bil mlaj, pa štej od tod naprej 24 ur, to je do 6. ure 22 minut zjutraj v petek 7. februarja 1913, pa imaš prvi dan v mlaju, in tako štej naprej in našel boš 4. in 5. dan v mlaju. V februarju 1913 je bil 4. in 5. dan v nedeljo, dne 9. februarja od 6. ure 22 minut zjutraj do 6. ure 22 minut zjutraj torek 11. februarja. Ta 2 dneva nedelja in ponedeljek sta bila lepa in res je bilo vreme vedno lepo do 8. sušea 1913, ko je bil mlaj ob 1. uri 23 minut zjutraj. Navadno že 3. dan nekoliko pove, kakšno bo vreme.

Trikat na smrt obsojen. V Frankobrodu na Nemskem je bil dne 15. marca vsled 3kratnega umora obsojen na 3kratno smrt neki Šternicker; razen tega je bil še obsojen na 5 let težke ječe in na stalno izgubo meščanskih častnih pravic. Neke Kersten je pa bil zaradi 2kratnega umora, enega uboja in rop obsojen na 2kratno smrtno kazen, 5 let težke ječe in na stalno izgubo vseh svojih meščanskih častnih pravic.

Trije slavni zdravniki. Imeniten zdravnik je na smrtni postelji. Obdaja ga polno zdravnikov, bližnjih in daljnih. Od vseh se kaj prijazno poslavlja. — „Gospodje!“ pravi, „jaz vam priporočam 3 velike, slavne zdravnike!“ Vse je tiho. Vsak si misli, da bo njega imenoval. „Ti so:“ pravi, „zmernost, voda in gibanje!“

Čudež. Berač ogleduje svoj oguljeni klobuk. — „Ne vem, kako je to: Klobuk nima hrane, ne dobiva hrane, pa je vendar vedno bolj masten.“

Hitra izprememba. Feldibel svojemu tovarišu: „Bolha je pa res korenjak! Komaj da je par dni korporal, pa že kolne kakor naju eden!“